

OPORTUNIDADE DAS COOPERATIVAS DE TRABALLADORES ACCIONISTAS¹.

Iago SANTOS CASTROVIEJO

EUEE. Universidade de Vigo

O autor fai algunhas reflexións para a adaptación a Galicia da fórmula de Cooperativas de Traballadores Accionistas propia do Quebec.

1. Introducción.

Na lei galega de cooperativas, agora en proceso de trámite parlamentario, cando menos debatiuse a figura de "Cooperativa de Traballadores Accionistas" como un tipo de cooperativa. As Cooperativas de Traballadores Accionistas existen en Quebec e son unha fórmula con bastante éxito que está a ter unha relativa expansión. As cooperativas de traballadores accionistas defínense como que "reagrupan traballadores que posúen colectivamente un certo número de accións da empresa onde traballan", polo que as súas características son tres: a) posesión dun certo número de accións; b) estrictamente na empresa onde se traballa; c) en réxime cooperativo, é dicir, non a título individual. Por iso, esta fórmula presenta unha gran flexibilidade nun contínuum que iría dende unha participación nula ou simbólica ata unha participación maioritaria -que sería unha figura moi similar á SAL española, se ben a SAL española esixe tamén que esa maioría sexa posuída por unha dada porcentaxe de traballadores e mais porque na SAL a pose das accións é a título individual de cada traballador, non colectivo-. No Quebec, a media da participación das accións pola cooperativa de traballadores accionistas ven sendo dun 25%, oscilando normalmente entre o 15 e o 30%, o que presenta, na práctica, outra diferenza crucial coa SAL española: as SALES, mesmo estándolles permitido e ata tendo sido buscado unha participación considerable á atracción de accionistas non traballadores, non deron desenvolvido esa figura de capitalista non traballador, polo que as SALES -polo menos as de tradición industrial- son fi-

---

1.- Este artigo é un comentario dende Galicia ó artigo de Yvan COMEAU e Benoît LÉVESQUE, "Las formas de cooperación del trabajo en Quebec", *Ekonomiaz*, n.º 33, III.1995, páx. 78-91.

guras estrictamente autoxestionarias, con accionariado totalmente traballador da empresa.

As Cooperativas de Traballadores Accionistas, sen embargo, son resultado dun pacto entre a dirección da empresa e os [ou un grupo de] traballadores; abren portas á co-xestión, ós Dereitos de Participación dos Traballadores nas decisións estratéxicas da empresa e ó mesmo tempo de convívio no Consello de Administración entre colectivos de traballadores e un estilo de capitalista ou de dirección da empresa que se sente capaz e mesmo lle interesa integrar ós traballadores nas tomas de decisión.

¿Que interese poden ter os capitalistas e os directivos de empresa nesta integración dos traballadores ou ben en compartiren cos traballadores o poder?

Pode haber varios tipos de razóns; en *primeiro lugar* como fonte de capitalización e tamén como forma de obtención de capital-risco barato e acaso de defensa fronte a tomas de participación non desexadas; en *segundo lugar*, pode formar parte dunha estratexia nunha situación de crise / reorientación da empresa; en *terceiro lugar* como forma de prevención fronte ós sindicatos por parte dos empresarios; en *cuarto lugar*, como formas de abrir vías cara a co-xestión, autoxestión e fórmulas de participación dos traballadores —reiteremos que, mesmo estando a investigación sobre o tema inconclusa, todo apunta a que a participación dos traballadores fai aumentar a produtividade, a implicación, a competitividade e a excelencia da empresa— e, se ademais hai unha política pública ó respecto, en *quinto lugar*, os beneficios das políticas públicas que van dende as garantías sobre o capital inxectado pola Cooperativa de Traballadores Accionistas ata outras moitas formas de participación en programas públicos...

A todas estas razóns haberá tamén que agregar que as Cooperativas de Traballadores Accionistas tamén se poden expandir por razóns de estratexias dos traballadores para estableceren unha relación de forza en relación ó empresario.

A Lei Sobre Cooperativas do Quebec (*Loi sur les cooperatives*, de Quebec, actualizada ó 19.V.95) adica, no Título II (disposicións particulares aplicables a certas cooperativas), Capítulo V (Cooperativa de traballadores), o artigo 225 á "adquisición e detención de accións". Este artigo dí:

Artigo 225 "Unha cooperativa pode adquirir e detentar accións dunha corporación se esta corporación exerce unha empresa similar ou conexas á exercida pola cooperativa.

Pode tamén, en conformidade co seu estatuto de cooperativa de traballadores, adquirir e detentar accións dunha corporación se a adquisición destas accións permite ós seus membros traballar na empresa da que a corporación é propietaria".

A lectura sobre as posibilidades prácticas do artigo faise bastante retorcida, e non vou entrar na súa interpretación. O certo é que posiblemente é este o artigo que regula as "Cooperativas de Traballadores Accionistas".

2. ¿Que problema están en mellores condicións de afrontar as Cooperativas de Traballadores Accionistas?.

Primeiro, a maior facilidade de penetración no sector industrial. Un atranco fundamental para a difusión e o éxito do cooperativismo na industria consiste nas dificultades de nacemento e de desenvolvemento das cooperativas na industria, especialmente para empresas de certa dimensión, digamos que a partir de 30 traballadores, onde a cooperativa de traballo na súa forma clásica presenta dificultades moi dificilmente salvables, con bastantes excepcións por fortuna. Así, no mesmo Quebec, "as cooperativas de traballadores accionistas superan as dificultades de capitalización e de inserción no mercado que afectan ós fundadores de cooperativas de traballo" (COMAEAU e LÉVESQUE, cit., páx. 79); "que a entrada no sector industrial sexa máis esixente. Os coñecementos sobre os negocios e a necesidade de capital constitúen certamente, para os traballadores que dispoñen de pouco capital propio para investiren, obstáculos difíciles de salvar para o sector secundario. Neste contexto, as cooperativas de traballadores accionistas posúen unha vantaxe indiscutible: o investimento colectivo diríxese a unha empresa xa en marcha e corresponde sempre, ata agora, a unha fracción minoritaria da propiedade" (idem, páx. 86). "Os promotores das cooperativas de traballadores accionistas insisten ademais neste aspecto, isto é, en que esta fórmula permitiría a penetración no sector industrial máis facilmente cás cooperativas de traballo na súa forma clásica" (idem, páx. 83).

Segundo, constituíren unha forma "híbrida de cooperativas, que alían cooperación e capitalismo" (idem, páx. 84), o que permite unha gran versatilidade para a introducción de fórmulas "máis próximas" ás cooperativas e á democracia industrial. Nos últimos anos estase a ver en Galicia situacións sen saída de bastantes empresas, moitas delas moi importantes para o país, para as que só vemos ós traballadores interesados en tiralas da súa agonía, á busca dun "empresario salvador" que, cando ás veces aparece, ten dado bastantes sensabores. Optar en algún momento pola Cooperativa de Traballadores Accionistas pode permitir ós traballadores unha fórmula de tránsito máis asequible — digamos, menos abrupta ou traumática—, unha posibilidade de aporte de capital —mesmo nas axudas públicas, máis digna e conforme a dereito— e unha responsabilización e implicación dos traballadores máis clara e progresiva.

Por outro lado permite arrequentar as opcións intermedias entre unha forma de empresa "autoritaria" e outra de "democracia laboral", permitindo "gañar" empresas para a "causa" da democracia económica sen mermar, e mesmo afortalando, os espazos de autonomía de decisión da dirección da empresa que en moitos casos son moi convenientes e ata necesarios.

É dicir: como fórmula híbrida cooperativo-capitalista podería estar en condicións de afortalar a capacidade empresarial e mais a democratización laboral. Mesmo poden constituírse en formas de facer fronte ás OPAS hostís ou F+A "desterritorializadoras"...

Terceiro, as Cooperativas de Traballadores Accionistas son fórmulas que permitirían un tránsito progresivo e sen oposición a formas de co-xestión e autoxestión dos traballadores. Os intentos, por parte do PSOE dende o goberno español, de secundar mediante regulacións da co-xestión dos traballadores nas empresas resultou nun rechazo tamaño por parte das empresas que desapareceu dos calendarios políticos. Nin o un nin os outros retomaron o tema, e sen embargo reconécese cada vez máis que a participación dos traballadores é beneficiosa para as empresas, e serían máis ben o "oportunismo empresarial" (os incentivos para os directivos distorsionaren a misión da empresa no seu proveito), por un lado, ou a existencia de políticas sindicais que prefiran afincárense nos seus afiliados, polo outro, quen farían desinteresárense da co-xestión.

Pois ben: as Cooperativas de Traballadores Accionistas poderían permitir unha extensión e desenvolvemento da "cultura da co-xestión" nas empresas, sen ningunha necesidade de medidas coactivas, aínda que si haberían medidas positivas: polo menos, liñas de garantía ó capital da Cooperativas de Traballadores Accionistas por parte da Administración Pública; a axuda ás sociedades de extensión do empresario colectivo, degradacións ó aporte de capital polos traballadores á cooperativa e condicionamento de programas públicos á adopción destas formas (dun "contrato social") cando as circunstancias o aconsellen.

SUMMARY: The author makes some interesting reflections on the adaptation to Galicia of the formula of Worker Shareholder Co-operatives in Quebec.